

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕТИКА СОЦІАЛЬНОЇ ТА МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ»

Ступінь освіти	бакалавр
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	Соціальна та молодіжна робота
Тривалість викладання	3-й семестр, 6 чверть
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	3 години на тиждень
практичні:	3 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП» <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6404>

Кафедра, що викладає Державне управління і місцеве самоврядування

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Sorokina.N@nmu.one

Викладач:

Сорокіна Наталія Григорівна

д.держ.упр, професор, професор кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Sorokina/Sorokina.php>

E-mail:

Sorokina.N@nmu.one

1. Анотація до курсу

Соціальна та молодіжна робота як види діяльності виступають інструментом державної політики щодо захисту, надання допомоги, сприяння у розвитку і соціалізації усіх громадян. Морально-етичні норми соціальної та молодіжної роботи є складовими професійної діяльності. Тому важливим етапом професійної підготовки майбутніх соціальних та молодіжних працівників є удосконалення їх професійно-етичних компетентностей.

Під час вивчення дисципліни Ви ознайомитеся з базовими категоріями етики, етикету, етичними принципами і стандартами діяльності соціального та молодіжного працівника; дізнаєтеся про етичні проблеми, що можуть виникнути під час виконання професійних обов'язків; поглибите теоретичні знання з питань стандартів поведінки у взаємодії з різними категоріями клієнтів та оволодієте системою спеціальних морально-етичних знань, умінь і навичок. Наші здобувачі вищої освіти працюватимуть в командах над виконанням практичних завдань, ділових ігор, братимуть участь у презентаціях, дискусіях і обговореннях.

2. Мета та завдання курсу

Метою дисципліни «Етика соціальної та молодіжної роботи» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з базовими категоріями етики, етичними принципами і стандартами діяльності соціального та молодіжного працівника та формування у здобувачів вищої освіти загальних й професійних компетентностей спрямованих на підвищення спроможності до розв'язання морально-етичних дилем у процесі професійної діяльності.

Завдання курсу:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з етикою як наукою, її базовими категоріями, принципами та концепціями;
- розкрити етичні принципи і стандарти діяльності соціального та молодіжного працівника;
- визначити складові компоненти Етичного кодексу як підґрунтя поведінки соціального та молодіжного працівника;
- розширити та систематизувати уявлення про етичні проблеми, що можуть виникнути під час виконання соціальним чи молодіжним працівником професійних обов'язків;
- сформувати потребу застосовувати етичні знання на практиці;
- ознайомити з правилами службового етикету в процесі ділового спілкування та комунікації;
- розвивати моральні, професійно важливі якості, необхідні для майбутньої фахової діяльності;
- сформувати вміння застосовувати концептуальний апарат наукової етики до аналізу морально-етичних дилем у практиці соціальної та молодіжної роботи.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

- продемонструвати *знання* базових понять та категорій етики, основних історичних етапів розвитку етичних традицій, сутності етичних кодексів, цінностей та норм поведінки фахівців соціальної та молодіжної роботи, основних вимог до їх особистісних і професійних якостей тощо;
- демонструвати *вміння* аналізувати етичні проблеми, що можуть виникнути під час виконання соціальним чи молодіжним працівником професійних обов'язків;
- розширити *розуміння* основних етичних принципів і стандартів професійної діяльності соціального та молодіжного працівника;
- демонструвати *вміння* здійснювати ефективні комунікаційні зв'язки в процесі формування корпоративної культури на засадах соціальної відповідальності, правових та морально-етичних норм;
- продемонструвати *знання* стандартів поведінки у взаємодії з клієнтами, представниками різних професійних груп, у ставленні до професійних обов'язків, внутрішньо-службової поведінки;
- розширити *розуміння* етичних особливостей роботи з різними категоріями клієнтів на підґрунті взаємної довіри та поваги;
- набути *здатність* виявляти етичні дилеми та конфліктні ситуації та вміти запроваджувати ефективні методи запобігання та врегулювання етичних конфліктів у практиці соціальної та молодіжної роботи;
- демонструвати *вміння* використовувати правила службового етикету в процесі ділового спілкування та комунікації;
- набути *здатність* розвивати в собі професійні якості та риси, необхідні для ефективної професійної діяльності.

1. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ

Тема 1. Базові поняття та категорії етики соціальної роботи

- 1.1. Етика як наука про мораль
- 1.2. Професійна етика та її роль у соціальній сфері.
- 1.3. Основні категорії етики соціальної роботи
- 1.4. Функції етики соціальної роботи

Тема 2. Етичний кодекс у соціальній та молодіжній роботі

- 2.1. Основне призначення та цілі етичних кодексів.
- 2.2. Етичні кодекси соціального та молодіжного працівника: мета, завдання, функції
- 2.3. Професійно-етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України.
- 2.4. Етичні принципи та норми поведінки спеціалістів із соціальної та молодіжної роботи

Тема 3. Особистість соціального та молодіжного працівника: професійно-етичні аспекти

- 3.1. Соціальний та молодіжний працівник як особистість і професіонал
- 3.2. Професійно-особисті якості фахівця з соціальної та молодіжної роботи.
- 3.3. Базові етичні вимоги до соціального та молодіжного працівника.
- 3.4. Головні функції соціального працівника.

Тема 4. Етичні аспекти службових взаємовідносин

- 4.1. Особливості та характерні риси організаційної культури
- 4.2. Морально-психологічний клімат в колективі
- 4.3. Взаємовідносини між керівником і підлеглими: етичний аспект
- 4.4. Особливості комунікативних процесів

Тема 5. Етикет як складова позитивного образу соціального та молодіжного працівника

- 5.1. Поняття «етикету» і його зміст
- 5.2. Принципи та правила службового етикету
- 5.3. Мовленнєвий етикет ділового спілкування
- 5.4. Етикет зовнішнього вигляду

Тема 6. Морально-етичні проблеми у соціальній та молодіжній роботі

- 6.1. Загальна характеристика конфліктів у роботі соціального та молодіжного працівника.
- 6.2. Етика запобігання та вирішення конфліктів.
- 6.3. Етичні дилеми і ціннісні протиріччя у соціальній та молодіжній роботі.
- 6.4. Синдром «вигорання» та засоби його попередження.

Тема 7. Етика соціальної роботи з різними категоріями клієнтів

- 7.1. Етичні особливості роботи соціального працівника з людьми похилого віку.
- 7.2. Етика соціальної роботи з дітьми, які залишилися без батьківського піклування.
- 7.3. Принципи й засади соціальної роботи з різними групами жертв насилля.
- 7.4. Етика соціальної роботи з людьми з інтелектуальною недостатністю.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. Базові поняття та категорії етики
2. Етичний кодекс у соціальній та молодіжній роботі
3. Особистість соціального та молодіжного працівника: професійно-етичні аспекти
4. Етичні аспекти службових взаємовідносин
5. Етикет як складова позитивного образу соціального та молодіжного працівника
6. Морально-етичні проблеми у соціальній та молодіжній роботі
7. Етика соціальної роботи з різними категоріями клієнтів

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Протягом семестру кожен здобувач вищої освіти має підготувати як мінімум один реферат на запропоновану тему. Здобувачі захищають реферати під час практичних занять, коли тема обраного реферату відповідає темі практичного заняття. Для отримання найвищого балу необхідно підготувати презентацію, яку продемонструвати під час захисту реферату. Презентацію необхідно підготувати із застосуванням програми PowerPoint (7-10 слайдів).

Теми рефератів:

1. Добро і зло як основні категорії етики.
2. Доброта як риса моральної поведінки соціального/молодіжного фахівця.
3. Совість у роботі соціального/ молодіжного працівника.
4. Професійна етика, її зміст та значення в соціальній/молодіжній роботі
5. Історія становлення та розвитку етичних традицій соціальної/молодіжної роботи
6. Зміст морального вибору в соціальній/молодіжній роботі.
7. Вимоги до особистісно-моральних якостей соціального/молодіжного працівника і його ціннісних орієнтацій.
8. Деонтологія соціальної роботи.
9. Значення деонтології у підвищенні ефективності і якості діяльності соціальних/молодіжних працівників.
10. Професійний обов'язок соціального/молодіжного працівника перед колегами і колективом.
11. Відповідальність та професійний обов'язок соціального працівника перед клієнтами і їх близькими.
12. Культура поведінки соціального/молодіжного працівника з клієнтом: знайомство, вітання, представлення, звертання, спілкування.
13. Зовнішній вигляд соціального/молодіжного працівника та облаштування його місця праці; вимоги до приміщення
14. Мистецтво проведення бесід, телефонних розмов, переговорів.
15. Етикет ділового листування.
16. Особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі, національності, віку тощо.
17. Шляхи і засоби формування морально-етичної культури соціальних/молодіжних працівників
18. Характер морально-етичних проблем у соціальній/ молодіжній роботі.
19. Проблемні ситуації та зони можливих конфліктів у практичній діяльності соціального працівника.
20. Загальні підходи до прийняття етичних рішень та методи розв'язання етичних проблем.
21. «Професійні межі» у соціальній роботі: важливість існування та їх дотримання

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджета до за стосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами участі у дискусіях під час інтерактивних лекцій та виконання і презентації індивідуального завдання (есе). Максимальна оцінка за індивідуальне завдання 15 балів. Участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (бакалавр) (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання індивідуального завдання отримується **максимум 40 балів**.

Практична частина оцінюється за результатами участі здобувачів вищої освіти у практичних заняттях. Передбачено проведення восьми практичних занять, за участь у кожному (відповіді на запитання, участь у дискусії, презентація окремого питання, що розглядається в межах заняття тощо) здобувач може отримати від 6 до 8 балів (з залежності від теми). Максимально за участь у практичних заняттях здобувач вищої освіти може отримати **60 балів**.

Отримані бали за теоретичну та практичну частини додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати **100 балів**.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
40	60	100

6.3. Критерії підсумкового оцінювання. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (екзамен)**.

Екзамен проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **20 тестових завдань** із чотирма

варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 3 бали (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкрито;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Студентоцентризований підхід

Для врахування інтересів та потреб студентів на початок вивчення курсу здобувачам вищої освіти пропонується відповісти у системі Moodle на низку питань щодо інформаційного наповнення курсу. Відповідно до результатів опитування формується траєкторія навчання з урахуванням потреб студентів. Під час навчання студенти реалізують своє право вибору індивідуальних та практичних завдань.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти пропонується анонімно заповнити у системі Moodle електронні анкети для оцінки рівня задоволеності методами навчання і викладання та врахування пропозицій стосовно покращення змісту навчальної дисципліни. За результатами опитування вносяться відповідні корективи у робочу програму та силабус.

8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Етика соціальної роботи : навч. посібник / МОН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; уклад. С. О. Роєнко. - 2-е вид., переробл. та доповн. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 202 с.
2. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 460 с.
3. Зозуляк-Случик Р. В. Етика соціальної роботи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 190 с.
4. Про затвердження Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України: Наказ Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту від 09.09.2005 р. № 1965. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05>
5. Соціальне забезпечення в Україні : навч. посібник / кол. авторів ; за ред. А. Я. Кузнєцової, З. Е. Скринник, Л. К. Семів. Львів: Університет банківської справи, 2021. 547 с. Розділ 14. Морально-етичні та психологічні особливості роботи в системі соціального забезпечення. С. 223.
6. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч.посіб./ Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.
7. Сорокіна Н. Г. Морально-етичні основи публічної служби в умовах трансформації влади в Україні : монографія. Дніпро : Грані, 2020. 224 с.

Допоміжна література:

1. Демчишина С. М., Бойчук В. М. Професійні та особистісні характеристики соціального працівника. Збірник наукових праць: Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень. 2019. № 11. С. 105 – 106.
2. Зозуляк-Случик Р. В. Аксіологічний підхід формування професійної етики майбутніх соціальних працівників. Розвиток професійної майстерності педагога : зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф., 26–27 квіт. 2018 р. Тернопіль : СПМ «Тайп», 2018. С. 122–124.
3. Комаринська З. М. Роль саморозвитку особистості у процесі підготовки фахівців соціального забезпечення Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Друкарня Мадрид, 2021. – 364 с. - С. 313-314.
4. Лаврецький Р.В., Лоза А.С. Етичні дилеми в соціальній роботі. Young Scientist. 2017. № 12 (52). С.81-86.
5. Семигіна Т. В. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. 2019. №1. С.70-85.
6. Фуштей О. В. Особливості формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутнього соціального працівника. Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. 2021. № 66. С. 89 – 93.
7. Шумик А.М., Тополь О.В. Етика професійного спілкування фахівця із соціальної допомоги. Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі : матеріали Всеукр. наук.- практ. конф., 9–10 квітня 2018 р. / редкол. : В. Л. Погребна, Н. В. Островська, І. Ю. Тонкіх та ін. Дніпро: ЛІРА, 2018. С. 553-557.

Інформаційні ресурси:

1. Міністерство молоді та спорту України URL: <https://mms.gov.ua/>
2. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
3. Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України. URL: <https://mva.gov.ua/ua>
4. Національна служба здоров'я України. URL: <https://nszu.gov.ua/>
5. Державна служба України з питань праці. URL: <http://dsp.gov.ua/>
6. Пенсійний фонд України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
7. Transparency International. URL: www.transparency.de.